

IAC "Marica" - 95 godina podrške proizvođačima i prerađivačima paprike

Автор(и): доц. д-р Величка Тодорова, ИЗК "Марица", ССА

Дата: 02.04.2025 Брой: 4/2025

Sažetak

Paprika je tradicionalna i ekonomski važna povrtna kultura za Bugarsku. Različite vrste paprike uzgajaju se na našim zemljama stoljećima. Kroz bogatu raznolikost stvorenu u našoj zemlji i inozemstvu te kroz primijenjene metode uzgoja, bugarski vrtlari dali su izraziti i priznat doprinos širenju i obogaćivanju paprike u brojnim europskim i drugim zemljama diljem svijeta.

Institut za istraživanje povrtnih kultura Marica (VCRI "Marica") nasljednik je i nastavljač njihova rada i ove godine slavi 95. godišnjicu svog osnutka. Tijekom tog razdoblja dao je ogroman doprinos razvoju ove kulture primjenom

znanstvenih pristupa i metoda za rješavanje brojnih povezanih problema.

Njegova uloga u prikupljanju, proučavanju i očuvanju vrijednih genetskih resursa paprike je neosporna, kao i njegov doprinos popularizaciji kulture kroz stvorene i uvedene sorte kako u Bugarskoj tako i u inozemstvu. VCRI "Marica" razvija i nudi proizvođačima visokorodne i kvalitetne sorte s različitim smjernicama korištenja plodova, od kojih su neke otporne na značajne virusne i gljivične bolesti.

Osnivanje i razvoj

Institut za istraživanje povrtnih kultura Marica osnovan je 1.04.1930. naredbom Ministarstva poljoprivrede kao Državna poljoprivredna stanica Plovdiv na zemljištu koje je država kupila od tadašnjeg privatnog gospodarstva Milya S. Baltova, površine 3634 da. Na početku se istraživački rad odvijao na poboljšanju povrtnih kultura, riže, krmnih i vlaknastih kultura, kao i na pitanjima navodnjavanja. Godine 1941. pokusna stanica je prerasla u institut i, budući da se nalazi u dolini rijeke Marice i njezini klimatski i tla uvjeti su karakteristični za cijelu regiju, dobila je ime "Marica".

Od 1956. godine Institut Marica usmjerava svoje glavne aktivnosti na pitanja vezana uz povrtne kulture i rižu, a od 1973. godine provodi znanstvene, primijenjene istraživačke i servisne aktivnosti samo u području oplemenjivanja povrtnih kultura i krumpira te tehnologija za njihov uzgoj.

Početak je povezan s nastajajućim procvatom u proizvodnji povrća – domaće i izvozno tržište, kao i tek nastala konzervna industrija, postavili su nove zahtjeve za kvalitetom povrća. U tom smislu, organizirane su ekspedicije za prikupljanje i proučavanje raznolikih lokalnih oblika paprike.

Postupno i održivo, produbljivala su se genetska i oplemenjivačka istraživanja paprike, uključujući studije o primjeni metode heterozisa, muške sterilnosti itd. Proširene su studije o pojedinim tehnološkim elementima u proizvodnji paprike. Ispitivan je utjecaj različitih vrsta sustava za navodnjavanje, sastava tla, uloga plodoreda i drugi. Paralelno su testirani i uvođeni strojevi koji mehaniziraju sjetvu, presađivanje, berbu i druge procese. Identificirane su bolesti i štetnici paprike te su proučavane prikladne mjere suzbijanja.

Praktični rezultati oplemenjivačkih aktivnosti na paprici u VCRI "Marica"

U početnoj fazi nakon osnivanja, odabran je, stabiliziran i širen u zemlji i inozemstvu niz populacijskih sorti (Byal Kalinkov, Balgarski ratund, Shumenski ratund, Kalinkov zelen, Sivria, Gorogled, Djulyunska shipka, Byala shipka, itd.). Akademik Pavel Popov razvio je klasifikaciju paprike koja se i danas koristi u Bugarskoj i susjednim zemljama. Kasnije je stvoren značajan broj sorti, od kojih su mnoge dugo vremena bile glavne u proizvodnji paprike. Neke od njih se još uvijek traže i uzgajaju, kao što su Kurtovska kapiya 1619, Sivria 600, Gorogled 6, Djulyunska shipka 1021, itd. [2].

Kao rezultat ciljanih istraživanja i primjene složenijih oplemenjivačkih metoda, kao što su međusortna i međuvrsna hibridizacija te korištenje učinka heterozisa, stvorene su visokorodne i kvalitetne sorte s različitim smjernicama proizvodnje i potrošnje – Hebar, Kapiya 1300, Kapiya UV (Vertus), Buketen 50, Maritsa, Stryama, itd., a kasnije sorte Kurtovska kapiya 1, VCRI Rubin, Kaloyan, F1 hibridi Yasen i Milkana, te Ivaylovska kapiya. Potonja je stvorena zajedno s Poljoprivrednom pokusnom stanicom, Pazardzhik (OCPZ, Pazardzhik).

Najnovije sorte VCRI "Marica" – Ruevit, Baltovska kapiya i Dan-Dan, te kandidat sorta Zlatina stvorene su zajedno sa Centrom za biljnu sistemsku biologiju i biotehnologiju (CPSBB) kao rezultat provedbe međunarodnog projekta PlantaSYST.

VCRI "Marica" danas

Proučavaju se tehnološki elementi i razvijaju kompletne tehnologije, u skladu s inovacijama – pokrivači za malčiranje, sadilice, automatizirani sustavi za gnojidbu i navodnjavanje, itd. Traže se racionalna sredstva, pristupi i rješenja za integriranu kontrolu štetnika i plodnost tla u uvjetima proizvodnje u zaštićenom prostoru i na otvorenom polju.

Na certificiranom organskom polju u VCRI "Marica" testira se reakcija sorti paprike i proučavaju sustavi za kombinirani uzgoj paprike s začinskim i drugim povrtnim kulturama [3].

Procjenjuje se reakcija sorti paprike na abiotičke čimbenike – visoku temperaturu i sušu [4]. Identificiraju se izvori otpornosti na abiotički i biotički stres [4], [5], [6], te se nastavljaju studije usmjerene na dobivanje kvalitetnih proizvoda bogatih vitaminima, mineralima, pigmentima, itd. [7], [8].

Proučava se niz novih i značajnih bolesti i štetnika paprike te se traže tradicionalne i alternativne metode za njihovo suzbijanje [9], [10]. U tom smislu, najnovije sorte paprike uzgojene u VCRI "Marica" posjeduju otpornost na verticilijumsko uvenuće ili na infekciju tobamovirusima – virusom mozaika duhana i virusom blagog pjegavosti paprike [11].

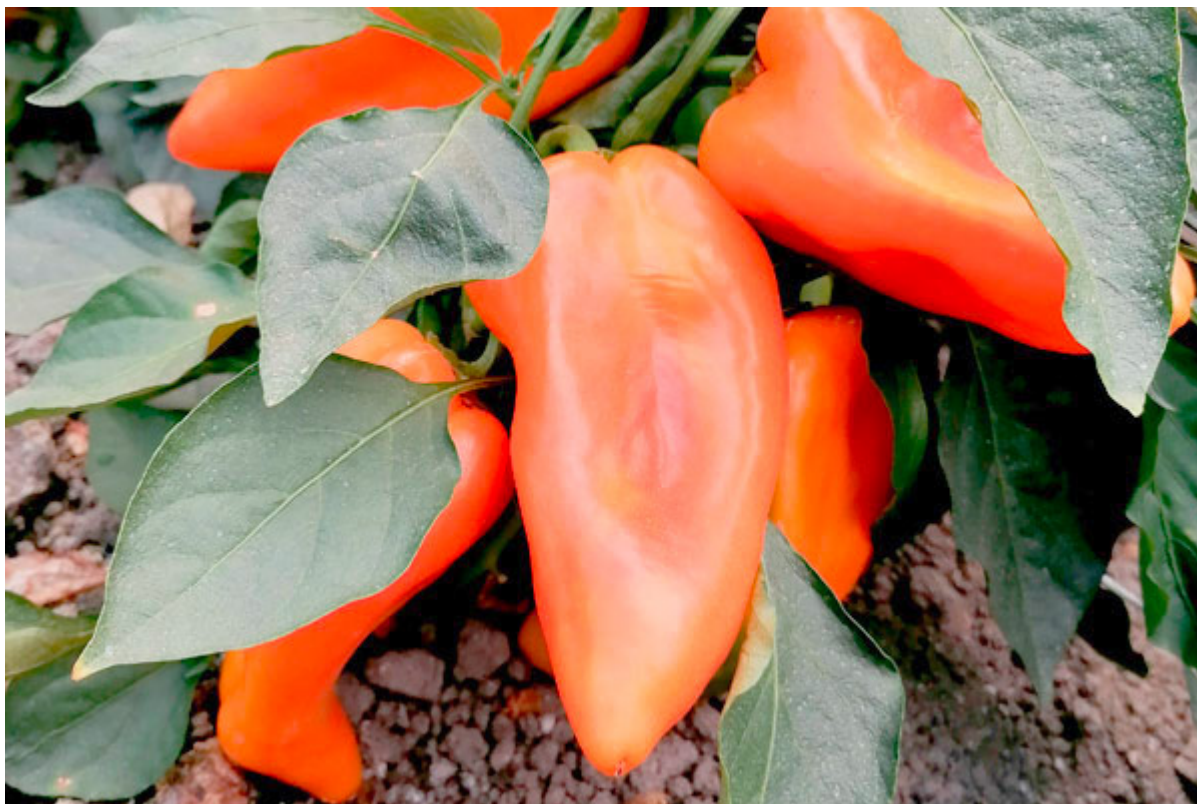
Ruevit – Neodređena sorta paprike tipa rog, pogodna za uzgoj u zaštićenom prostoru i na otvorenom polju. Plodovi su viseći, jednokljuni, zeleni/crveni, ljuti, dugi 16-18 cm, široki oko 2-2,5 cm, s debljinom perikarpa od 2-2,5 mm i prosječnom masom ploda od 25-30 g. Namijenjeni su za svježju potrošnju i preradu (kiseli ukusi, itd.). Sorta je visokorodna i otporna na verticilijumsko uvenuće (*Verticillium dahliae* Kleb.).

Baltovska kapiya – Neodređena sorta paprike tipa kapiya, pogodna za uzgoj u zaštićenom prostoru i na otvorenom polju. Plodovi su viseći, jednokljuni, zeleni/crveni, slatki, dugi 13-15 cm, široki 4-5 cm, s debljinom perikarpa od oko 4 mm i prosječnom masom ploda od 75-85 g. Namijenjeni su za svježú potrošnju i preradu (pečenje, guljenje, pire, ljutenica, itd.). Sorta je visokorodna (0,8 kg/biljci) i otporna na virus mozaika duhana (TMV).

Dan-Dan – Neodređena sorta iz skupine širokih paprika, pogodna za uzgoj u zaštićenim objektima i za proizvodnju na otvorenom polju. Plodovi su viseći, slatki, dugi 10-12 cm, široki 7-8 cm, s masom ploda od 100-120 g i debljinom perikarpa od 5-6 mm. U tehničkoj zrelosti plodovi su zelenkasto-bijeli do voštano bijeli, a u botaničkoj zrelosti – crveni. Proizvod je namijenjen za svježú potrošnju i preradu (punjenje, itd.). Sorta Dan-Dan je visokorodna (1,10 kg/biljci) i otporna na virus blagog pjegavosti paprike (PMMoV).

Zlatina – Nova visokorodna kandidat sorta paprike tipa kapiya, pogodna za uzgoj na otvorenom polju i u zaštićenom prostoru. Plodovi su viseći i vrlo ujednačeni sve do vrha biljke. U tehničkoj zrelosti su zeleni do tamnozeleni, a u botaničkoj zrelosti – narančasti. Dugi su od 12 do 14 cm, sa širinom u bazi od 5,5-6,5 cm, debljinom perikarpa od 4-5 mm i prosječnom masom ploda od 100-120 g. Plodovi su slatki, s vrlo dobrim okusnim svojstvima i svježi i prerađeni. Imaju povećan sadržaj vitamina C i beta-karotena te, nakon pečenja, imaju izvrsno guljenje i vrlo dobru organoleptičku ocjenu.

Istraživački projekti s PAPRIKOM kao predmetom proučavanja

